

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

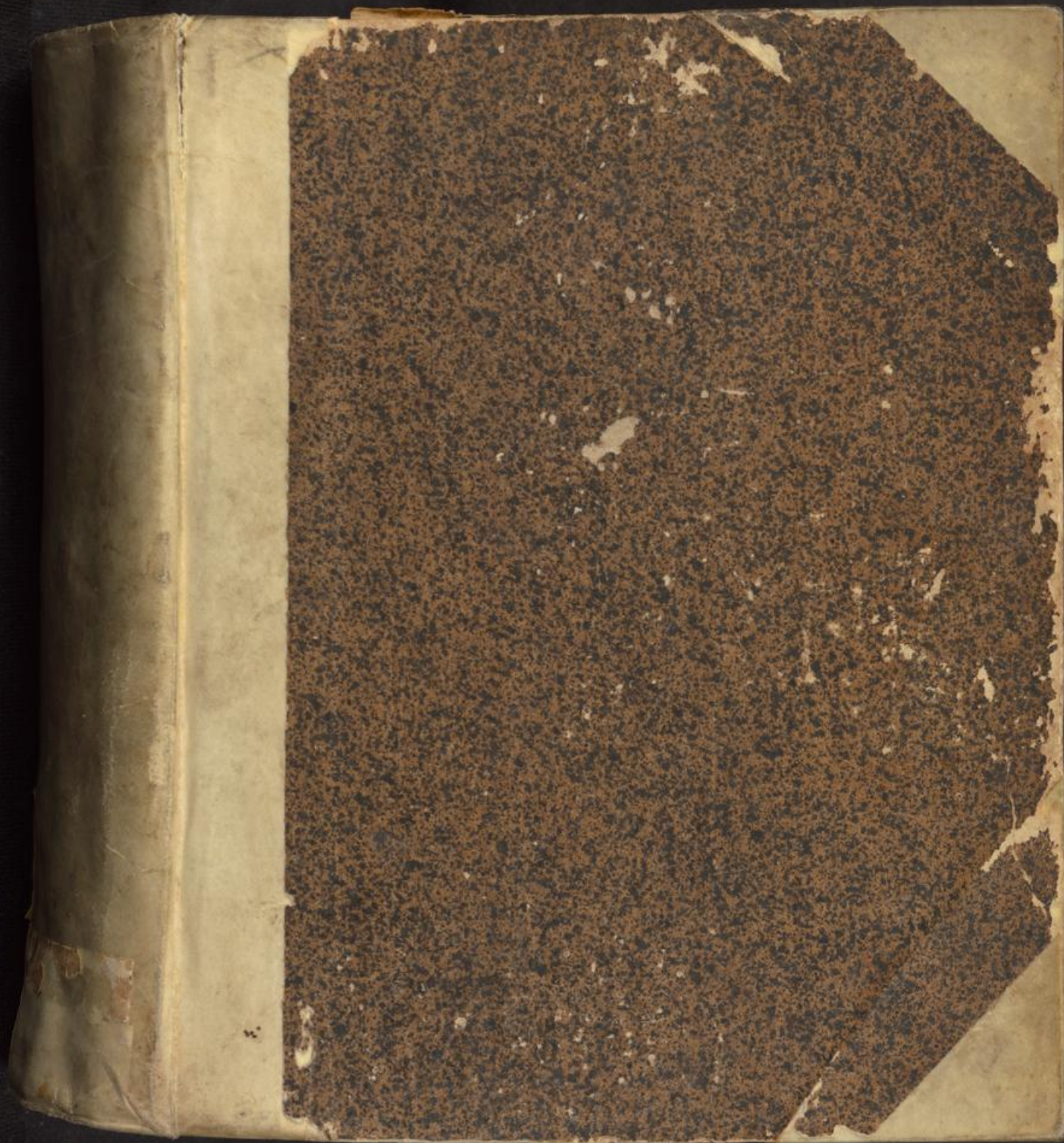
**Disputatio Theologica De Pontifice Novi Testamenti, Ex
Hebr. VII,26.27.**

**Neumann, Johann Georg
Neumann, Benjamin**

Wittenbergae, 1716

VD18 11568887

[urn:nbn:de:bsz:31-130510](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130510)

60 A 2691,1

EX
BIBLIOTHECA
ILLUSTRIS
CAROLI HESYCHEI.

657/23

Q. B. V.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE

PONTIFICE
NOVI TESTA-
MENTI,

EX HEBR. VII, 26. 27.

PRAESIDE

DN. IO. GEORGIO NEUMANNO,

S. S. THEOL. D. ET P. P. CELEBERRIMO, ALUMN. ELECT.

EPHORO GRAVISSIMO. ET ACADEM. BIBLIOTHECARIO
SPECTATISSIMO,

*PATRONO AC PRAECEPTORE SUO AETERNA
MENTIS OBSERVANTIA COLENDO,*

AD D. V. MAJ. A. O. R. MDCXCIX.
PUBLICÈ DISSERET

BENIAMIN NEUMANN,

GEDANENSIS.

WITTENBERGÆ RECUSA,
LITERIS JOHANNIS GODOFREDI MEYERL,

(4)

Anno 1716.

Faxit Numen!

Vari multum disceptarique solet, ex quonam genere sanctissimus Servator noster sit oriundus, Regione an vero Sacerdotali. Patres quosdam in hoc negotio minus accurate semper veratos fuisse, observant nostri. Quum enim hi & Regium pariter & Sacerdotale Christi munus assertum vellent, animo non malo, sed pio consilio Mariæ Christi matri Sacerdotale genus vindicaverunt. *Augustinus* Sec. V. Patet, hac in re varius, Mariam ex Levi & Juda simul originem duxisse affirmat. *Cujus femina*, de Maria loquitur, quoniam nec Sacerdotale genus tacetur, insinuante *Luca*, quod cognata ejo esset *Elisabetha*, quam dicit de filiabus *Aaron*. firmissime tenendum est, carnem Christi ex utroque genere propagatam, & Regum scilicet & Sacerdotum, in quibus personis apud illum populum Hebræorum etiam mystica unctio figurabatur, id est *chrisma*, unde Christi nomen elucet, tanto anto etiam ista evidentissima significatione prænunciatum, lib. II. de Consens. Ev.

A 2

ang.

ang. cap. II. Atque eam sententiam ex Manichæo haulisse videtur, qui primus omnium, quod equidem sciam, Mariam ex tribu Levi esse tradidit apud *August. lib. XXIII. contra Faust. cap. IIX.* Idem sensit *Beda*, ratione nixus, quam modo commemoravi, nimirum quoniam Servator & Regis & Sacerdotis munere perfungi debuit. Eadem aliorum quoque Patrum fuit sententia, quorum tamen auctoritatem *Baronius* sequitur *Appar. ad Annal. Sect. XXX. seqq.* At enim vero Messiam ex tribu Levi oriundum esse, in sacris literis reperias nunquam, sæpius autem ex tribu Judæ, quod Jacobus morti vicini prænuñciaverat: *Non desistet tribus a Juda, neque legislator e medio pedum eius, usque dum venturus erit Schilo, Gen. XLIX. 10.* Quare etiam leo de tribu Judæ vocatur, *Apoc. V. 5.* cujus tribus vexillum, quo in bello utebatur, leonis imaginem exhibebat. Neque Sacerdotium Christi commune fuit & Aaronicum, sed singulare prorsus & Melchisedecianum. In eo sententiæ præsidium quærendum non est, quod *Elisabetha* Mariæ cognata dicitur *Luc. 1. 36.* eo quod vel *Elisabethæ* pater vel majores ejus uxorem ex tribu Judæ dixerunt. Et quid multis? *Paulus* cum Hebræis differens, ad communem gentis Judæicæ consensionem provocat. *Πρόδηλον manifestum est, quod ex Juda ortus sit Dominus noster, Hebr. VII. 14.* Et si vero sanctissimus Servator ex stirpe Regia & Heroum sanguine sit prognatus, nihilo ramen minus & Sacerdotis explevit partes ac functionem hanc summo

mo studio summaque cura est executus. Est locus
Hebr. VII. 26. 27. qui id ipsum comprobat solide, &
 luculenter evincit.

Τοιῦτ' ὁ γὰρ ἡμῶν ἐπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσι
 ἀκακῶς, ἀμίαντῶς, κεχωρισμένῶς ἀπὸ τῶν ἀμαρ-
 τωλῶν, καὶ ὑψηλότερον τῶν ἄρανων γενόμενος.

Ὅς ἐκῆχε καὶ ἡμέραν ἀνάγκην, ὡσπερ οἱ ἀρ-
 χιερεῖς πρῶτον ὁπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας
 ἀναφέρειν ἔπειτα τῶν τῆ λαοῦ τῆτο γὰρ ἐποίησεν
 ἐφ' ἀπαξ ἑαυτὸν ἀνεύγκας.

Versio Vulg.

*Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, san-
 ctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatori-
 bus, & excelsior caelis factus.*

*Qui non habet necessitatem quotidie (quem-
 admodum Sacerdotes) prius pro suis delictis hostias
 offerre, deinde pro populi: hoc enim fecit semel, se of-
 ferendo.*

Hunc explicandum mihi sumam, & de Pontifice
 Novi Testamenti, quoad vires permiserint, breviter
 strictimque differam.

S. I.

Pincipio, nexum verborum observo, cujus omnino habendam esse rationem, particula γὰρ, sub initium textus posita, admonet. Apostolis, qui pro Deo legatione in his terris fungebantur, usu receptum erat, quam ore professi fuerant doctrinam, eam scripto quoque confirmare, ne forte excideret iis, quibus cœleste verbum annunciarant. Hunc morem noster quoque tenet, & cum ad Judæos, qui Christi sacra amplexi fuerant, literas perscriberet, perutile censebatur, de divinis mysteriis eos denuo admonere. Cum primis Sacerdotale Christi munus, maxime in hoc capite, ex quo nostra desumpta sunt, solcite inculcat, & hujus præ Sacerdotio Aaronico auctoritatem longe majorem esse, plurimis, iisdemque maxime idoneis argumentis, demonstrat. Ac primo quidem non minimum præsidii in eo situm esse putat, quod Melchisedecus, quæ typus & figura Pontificis Christi extitit, reliquis Sacerdotibus omnino omnibus sit antefendus. Id ne gratis dixisse videatur, comprobatur statim, atque inde evincit, quod Melchisedecus ab Abraamo tanquam capite Sacerdotii, & quod huic consequens est, ab ipsis etiam Levitis acceperit decimas, præterea eidem divino Patriarchæ benedictionem, publico & solenni ritu contulerit, denique in sacro codice veluti perpetuo Sacerdotio fungens fuerit representatus, secus atque Sacerdotes Levitici. Dehinc progreditur Apostolus ad ultimam summamque satisfactionem pro commissis sceleribus, quæ quidem a Christo Sacerdote expectanda sit, neutiquam verò a Sacerdote Levitico. Quare etiam sapientissimo Numini placuerit mutare rerum statum & alium constituere Sacerdotem extra ordinem, eumque ex stirpe Judæ, aliter quam lege cautum erat, a Davide pronunciatum. Ne quis vero existimet eo ipso augeri maxime & perfici Sacerdotium Leviticum, Paulus aperte testatur, sublatum illud esse penitus atque abolitum, eo quod hominibus salutem conferre non potuerit, sed viam saltem muniverit ad

rit ad meliorem spem veramque animi fiduciam, qua Deo appropinquamus. Tum vero praestantius foedus urget, in Sacerdotio Christi conspicuum, & irrevocabili jurejurando divinitus confirmatum. Neque perpetuitatem officii praetermittit, quod in omnem aeternitatem duret, & nullis seculis finiatur. Nunc ad singularem Christi Pontificis perfectionem accedit, quae in Sacerdotibus Leviticis minime fuerit deprehensa.

§. II. Ante vero, quam id dicere ingreditur, sacrum Servatoris munus denuo firmat, atque Pontificis titulo eundem exornat. Sacerdotibus Vet. Test. suus constabat ordo, quandoquidem in certas classes sigillatim 24. distributi erant, quae certis hebdomadam vicibus sacrificandi munere perfungebantur, quod ex 1. Paral. XXV. intelligitur. Harum classium nomen a primis auctoribus accepta retinebantur, licet illi dudum obissent. Hinc est quod Zacharias Joannis Baptistae pater, de classe Sacerdotum fuisse dicitur, quae domus Abia nuncuparetur, Luc. 1. 5. Hos omnes dignatione vincebat Sacerdos summus כהן הגדול & כהן הרמא dictus, quem morem & gentiles imitati, suos pariter habuere Pontifices, quos Maximos appellabant, eo quod Sacerdotio maximo fungerentur. Legendus est eam in rem Jacobus Guthrius de veteri jure Pontificio urbis Roma. Ceterum Hebraeorum Pontifex cum sacro muneri admoventur, peculiari oleo ad id confecto secundum jussu divinum solenni ritu inungebatur, quapropter etiam כהן המשוח i. e. Sacerdos unctus in sacris literis saepius appellatur Lev. IV. V. Hunc inungendi morem in Aarone omnium primo observatum fuisse Mose refert, Lev. 11X. cujus & David meminit, qui mutuam animorum conjunctionem cum unguento optimo confert, quod capiti affusum in barbam Aaronis descendit, & hinc in oram vestimenti ejus collo propinquam Ps. CXXXIII. 2. quod commode saxi fieri poterat, cum sacro oleo in medio, qui oculos & palpebras interjacet loco, figura literae Graecorum χ efformaretur.

§. III. Huic vicarius erat, כהן דניק dictus, qui Sacerdoti summo, si ali-

si aliqua ipsi obvenisset immundities, quare munere suo fungi non poterat, surrogabatur, & ceteris Sacerdotibus præerat, & Præfectus summus appellabatur. Inde locum interpretor *Luc. III. 2.* ubi *Annas & Caiphas Pontifices* fuisse dicuntur. Cum enim certum sit uno eodemque tempore duos Pontifices sacro ordini nunquam præfuisse, alterum de Sacerdote summo, alterum de ejus vicario explicandum esse, verò per est simile.

§. IV. Præter utrosque alius etiam Sacerdos summus prælii causa constitutus erat, & unctus ad bellum vocabatur, sive ut Hebraïis verbis pronunciem, *משיר מלחמה*, cui id negotii datum, ut militibus in bellum ituris animum addegeret, eosque sublata voce erigeret ac cohortaretur, sequerentur ducem, rem bene gererent, conficerent fortiter. Ex quo enim consilium ceperant Judæi suscipiendi bellum, antequam copias suas adducerent, congregabant eos in certum aliquam locum, & Sacerdos ad bellum unctus e superiore loco milites alloquebatur verbis ex *Deut. XX. 3. 4.* delumtis: *audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos, quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo.* Hæc repetebantur postea, cum rediissent copias, atque in eo esset, ut hostes adorirentur.

§. V. Quæ cum mecum considero, jure meritoque Pontificis titulum derivatori competere deprehendo. Id certe mysteriorum non caret, quod Pontifices V. T. sacro oleo ad formam crucis, quam vocant *Andreana*, quæ Græcorum χ refert, ad munus sacerum fuerint inuncti, quo Dei filius, qui pro universo mundo victima factus, & in ara crucis patri oblatus est, aliquando inungendus præfiguraretur. Litera enim χ olim quoque in primitiva Ecclesia Servator insigniri solebat, quæ Constantino M. e caelo ostendebatur, veluti certissimum victoriae subsecuturae indicium, ut ipse Eusebius testatur, in vita Constantini M. ex cujus ore se hæc accepisse sancte affirmat. Unctus igitur est Servator ad

Sacer-

Sacerdotale quoque munus, non materiali oleo, sed plane singulari, donis videlicet infinitis & maiestate divina, adeoque fidem fecit vaticinio *Zach. VI. 13. Gestabit gloriam s. decorum*, i. e. in Augusto summi Sacerdotis ornatu incedet, eritque Pontifex. Ea enim loquendi ratione ad vestimenta Pontificis Vet. Test. respicitur, quæ facta dicuntur *לכבוד ולפארש*, in gloriam & decorem, *Exod. XXIX. 2. Quare uncti* nomine designatur etiam sub tempora V. T. *1. Cor. X. 9. Eph. I. 4. Hebr. XIII. 2.* cum idem semper fuerit, & officii sacri vis effectrix perpetua sit, & ad omnes omnium seculorum homines se extendat, quamvis unctio hæc eodem tempore fuerit peracta, quo divina & humana Christi natura arctissime conjungebantur. Eadem dignitate conspicuos esse voluit fideles omnes, quos pariter in Sacerdotes unxit, quare Christiani appellantur, quo venerabili nomine primo omnium Antiochiæ ornatos fuisse ex *Act. XI. 26.* constat. Sed hi spirituales hostias Deo offerunt: preces, elemosynas, & si quid hujusmodi. Unicum vero est Novi Test. sacrificium expiatorium, quod Christum Dominum, quem Prophetam ac Regem esse constat, insuper etiam Sacerdotem designat. Promissus hic mundo Propheta, tandem se hominibus in carne patefecit atque doctrinam celestem professus legem jam a Mose traditam recte interpretatus, atque a strophis argutiisque adversariorum vindicavit solide, Evangelium in primis in Vet. Test. prænunciatum solennis annunciavit, & subjunctis subinde miraculis confirmavit. Mysteria quoque sacra instituit, ceu sigilla gratiæ, quibus oblatam in Evangelio justitiam certiorum redderet ac obsignaret. Tum vero ceteris quoque hominibus salutem Dei sanguine cunctis partam annunciari voluit, idque negotii Apostolis dedit, qui dicto audientes universum terrarum orbem sunt emensi. Hodie quoque munere hoc perfungitur, per ministros verbi, qui voluntatem divinam hominibus annunciant, & Sacramenta recte administrant. Idemque Rex a nativitate fuit, ac creaturis omnibus dominatur, cum primis cœtum diviniorem contra

B

omnes

omnes omnium furores defendit atque tuetur eundem in regni
 celestis reddens participem. Denique Sacerdotis munus ex-
 equitur, cuius est hostias offerre Deo, & apud eum pro populo
 deprecari, de quo pluribus differendi postea dabitur occasio.
 Igitur vere *τὸς ἱερέως* est, quod de Trimegisto Aegyptio pro-
 nunciant Scriptores, si quidem is extitit unquam, non enim eam
 litem nunc meam facio. Nam contra Pontificios annotasse
 sufficiat, Pontificis nomen secundum utramque naturam divi-
 nam pariter atque humanam Servatori competere. Id enim vel
 Sacerdotalis oblatio, qua se pro totius mundi peccatis in mor-
 tem tradidit, satis evincit, utpote quod mero homini adscribi
 nequit, nisi Scriptura S. aperte obloqui velimus. *Pf. XLIX. 8. Fra-*
ter non redemisti, nec homo redimendo redimet quonquam. Interea
 tamen, quod hic prætereundum non est, etiam tempore Ver-
 Test. Sacerdotis explevit partes, non utriusque tamen, sed alte-
 rius tantum naturæ divinæ videlicet intuitu, cum pro lapsis in-
 terpellaret, Protevangelium promulgaret, *Gen. III. 15.* promissio-
 nem de semine benedictio repeteret, *Gen. XII. XVII. XXII. &c.*
 peccata hominum per sacrificia expiaret, *Apo. I. 8.* & quæ sunt e-
 jus generis, *B. Dorfb. Pentad. Dissert. 15. §. 8.*

§. VI. Neque vero typicus extitit Sacerdos, sed antitypicus
 & Novi Test. immunis plane ab omni labe, cui necesse non est
 pro propriis peccatis offerre, sed tantum pro populi, quod semel
 peregit, semetipsum offerendo. Id fusius deducit Apostolus;
 & eminentem ejus præ reliquis sanctitatem sollicitè exponit, &
 sanctum eum vocat, innocentem, impollutum, segregatum a
 peccatoribus, & excelsores cœlis factum, quibus ceu Synony-
 mis vocem sanctitatis declarat, quæ Flacii animadversio est. Hac
 singula iusto ordine persequar, & quid sibi velint, exponam
 paucis.

§. VII. ὁσιος appellatur, quæ vox sanctum, justumque de-
 notat, quod Græcorum usu satis constat. Etsi enim sint, qui ὁσιος
 interpretentur sanctum erga Deum, & δίκαιος justum ergo ho-
 mines,

mines, tamen hæc vocum distinctio apud scriptores Græcos non est perpetua. Atque is est Pontifex N. T. qui non laminæ, sed menti inscriptum habet *קדש ליהוה* ut Grotius loquitur. Si enim ex divinitate eum spectes, in se sanctus est *1. Sam. I. 2.* si ex humanitate, nullius accusari poterit criminis. Ceteri homines omnino omnes mali sunt, ac vitiis quotidie se contaminant, cum enim contagione quædam, quæ a primis hominibus originem duxit, infecti sint, mirum non est ex malo fonte non meliorem rivum fluere. Equidem & homines quandoque sanctitatis elogio ornari reperias, & sanctos nuncupari, qui in his terris sunt, at manca & mutila est eorum sanctitas, nec omnibus numeris absoluta, ut sanctissimi quique veniam scelerem apud Deum deprecari necesse habeant. Quotquot communi generationis lege prognati impuri sunt ac commaculati, si eam, quam Christo debent, excipias sanctitatem *1. Cor. VI. 11.* solus Dei filius immunis est ab omni labe peccati, utur se hominibus in carne nostræ persimilima patefecerit. Memoriam proditum est Gentiles sacrificulos suos puros sanctoque habuisse, quippe quos per præconem prius lustrari par erat, interposito jurejurando, quæ illud fuit ministrarum in Bacchi sacris apud *Demosth. Orat. in Nearam* *ἄγιστός ἐστι καὶ εὐκαταβαρὴ καὶ ἀγνή ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἑκαθάρευόντων, καὶ ἀπ' ἀνδρῶν συνύστας, καὶ τὰ θεόγνια καὶ ἰοβακχεῖα γυγασσῶ τῶ δουρίσῳ κατὰ τὰ πάτρια καὶ ἐν τοῖς καθήκονσι χρόνοις* *Pia & pura & munda sum a ceteris immundis, & a viri congressu, & divinum natalem & Jobacchea celebri Baccho patrio ritu & legitimis temporibus.* Hinc vetus jus Pontificium: *Ad divos adeunto caste, pietatem adhibento, opes amovento: que secus faxit, Deus ipse vindex erit.* Pontifex N. T. nulla lustratione iniget, quippe summe sanctus, de cujus sanctitate etiam testatur externi & non christiani homines, inter hos præcipue *Josephus* Scriptor Judaicus non sine æterno gentis suæ opprobrio *Antiq. lib. XIII. cap. IV.*

§. IIX. *ἀκίνητος* præterea dicitur, h. e. ab omni dolo, fraude

B 2

& stu-

& studio nocendi maxime alienus, *κακία* enim voluntatem nocendi notat, contra *ἀναν* is audit, qui a studio nocendi quam longissimè abest. Equidem Pharisei aliiqve infensissimi Servatoris hostes quæsi fuerunt sollicitè, quod in ipso reprehenderent, at invenerunt nihil. Tamen nescio quæ convitia ac probra in ipsum conjiciebant, & sanctissimam ejus famam & existimationem convellere audacter annitebantur. *Edax ac vini potator* per calumniam iis audiebat *Matth. XI. 19.* quod quidem convitium, ut eruditi observant, maxima scelera complectebatur, perinde ac si is esset Servator, qui patri denegaret obsequium, cibos lege divina moribusqve patriis vetitos ingurgitaret proterve, & eam in rem patris bona clam furriperet, & hujus pariter atqve synedrii minoris monita susqve deqve haberet & præfractè aspernaretur, adeoque dignus, ut lapidibus eum enecarent *Deut. XX. 18 seqq.* In Samaritanorum numero eum habebant, quos constat coluisse idola, & in monte Garizim columbam divino honore profecutos Semiramidem esse abirraci in columbam conversam iis persuasum erat. Fœdere junctum esse Beelzebub cacodæmonum omnium nequissimo calumniabantur, cujus ope atqve auxilio tam præclara, hominumqve fidem superantia facinora perpetraret. Reliqua dimitto, quæ Servatori, immerenti licet, affingebant. Sed si accusasse sufficit, quis innocens erit, Christus Dominus vitæ doctrinæqve innocentia se tuebatur, nec a quopiam criminis se convinci patiebatur. *κακία* vocabulum id animi vitium designare aliquando deprehendas, quod amoris mutuo refragatur. Atqui eo etiam nomine Pontifex N. T. *ἀναν* dici meretur. Solent fere homines maximam laudem in eo ponere, si nulli noceant, si injuriam inferant nemini, de cetero nec cuiquam inserviunt aut opitulantur. Longe alia mens Servatori fuit, qui omnes, etiam infensissimos hostes, & in famam suam perquam contumeliosos, prolixo affectu est profecutus, & mortem ipsam pro iis subire non reformidavit. Tantum ab fuit, ut vel in unum fuerit odio, ut potius ægræ sibi faci-

facientes non toleraret modo, sed etiam amaret ex animo, & maledicta precationibus compensaret.

§. IX. Reperias multos, qui a vitiis flagitiisque sibi cavent, navis vero carere nequeunt. Sed Pontifex N. T. ne minima macula argui potest, quamobrem *ἀμίαντος* nuncupatur. *μιασμός* enim, quæ cum nostra cognata est, maculam notat, qualis ex vino contrahitur in vestibus ebriosorum, & natura in facie sæpe comparer, quod *Arctius* observat. Sanctissimus Servator, cum non sibi natus esset, sed hominum causa, ut iis prodesset, non fugiebat pessimos quosque familiaritate sibi conjungere, & cibum cum iis sumere, non, ut eos in improbitate, confirmaret, aut etiam approbaret eam, quam reprehendit semper, & detestatus est, sed ut scelera, quibus cœlestes iras promeruerant, aversarentur & agnita vitæ prioris turpitudine mutarent eam in melius: neque tamen hac conjunctione se contaminavit, sed purus incorruptusque permansit. Græcis lapis est, scisso alumini similis *ἀμίαντος* dictus, qui in ignem coniectus non consumitur, nec inquinatur, sed flammis invictus splendidior exit, quod *Isidorus*, *Diosc.* *Plinius*, aliique edocent. Non male hæc ad Christum referas, quem diviniore codex sapius lapidem appellat. Hic ex confortio impiorum illæsus evasit, ejusque sanctimonia & vitæ integritas eo magis inde eluxit. Hinc *Piscis* nomen Servatori tribuisse veteres *Augustinus* commemorat, eo, quod Christus in hujus mortalitatis abyfso, velut aquarum profunditate vivus, i. e. sine peccato esse potuerit. Quamquam alii, & forsitan rectius, nominis rationem ad fertilitatem referant, quod Dei filius multos pisciculos, quo nomine fideles, sacro fonte ablutos, appellarunt veteres, producat.

§. X. Tanta vero est Pontificis N. T. sanctitas, ut ea verbis satis exprimi non possit. Divinus Scriptor nova adhuc loquendi ratione eam insinuat, & *κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν* s. segregatum a peccatoribus dicit. per *ἀμαρτωλῶς*, quoc unq ve legi divinæ transgressores hic intelligas, pro quibus opus fuit *quorū* die

die immolare hostias v. 21. homines infirmitatem habentes v. 28. quos Scriptura i. e. lex conclusit, i. e. conclusos esse docuit sub peccatum Gal. III. 22. Ab his segregatus fuit, non substantiæ ratione, ut Anebaptistæ volunt, quippe παραλληλως consimiliter particeps factus est carnis & sanguinis h. e. humanæ naturæ Hebr. II. 14. hac enim loquendi formula hominem Judæi indicare solent; sed qualitatum culpabilium respectu, quas omnes segregatio hæc exclusit, & intuitu donorum infinitorum, quibus Christus supra consortes suos unctus est Ps. XLV. 8. Unicus inter Deum & homines mediator nostra, totiusque mundi peccata sibi a patre cœlesti imputari passus est, eaque universa in se portanda ultro suscepit, atque hoc sensu peccatorum maximus a piis veteribus dici solet, quem loquendi modum contra Pontificios quosdam observari velim, quos id male habet, quod Christum peccatorum dixerit Lutherus noster Tom. VI. Altenb. f. 698. dextre intelligendus; in se tamen sanctissimus fuit, si ex divinitate eum æstimes, per essentiam: si humanitate metiaris, non tantum ob communicatam sanctitatem divinam, quam primo conjunctionis personalis momento est adeptus, sed etiam ob sanctitatem finitam ipsi per modum habitus inhzarentem. Si Judæos audias, ex iis cognoscas licet, Pontificem V. T. septem ante expiationis sacra diebus in singulari templi conclavi, Parhedrin dicto, a reliquis hominibus sejunctum fuisse, ne aliqua ratione se commacularet, & ad munus ob eundem minus idoneus redderetur, adeoque ejus Vicarius, cujus supra mentionem feci, vices ipsius in exequendis functionibus sacris sustineret. De Ægyptiorum quoque sacerdotibus constat, ipsis, veluti sacris hominibus, nefas fuisse cum profanis conversari. At longe alia est Pontificis N. T. a peccatoribus segregatio utpote quæ innuit, eundem secundum divinitatem infinito intervallo, si puritatem perfectionemque respicias, ab omnibus omnino hominibus, imo ipsis etiam angelis distare, neque secundum humanitatem in consortium commerciumque peccatorum venire, & id quidem

dem ob immediatam Sp.S. operationem *Luc. 1.35.* propter quam
quod ex virgine genitum est, sanctum, in o sanctum sanctorum
dicitur *Dan. 12.24.* Quamvis enim Christus homo factus, quoad
infirmirates naturales & inculpabiles libereque assumtas, esset
in similitudine carnis peccatricis *Rom 1.3.* tamen segregatus
fuit a peccatoribus, usque eo, ut ne quidem peccare poruerit, id-
que propterea, quod præter ordinariam generationis legem ex
pia sanctaque virgine genitus, per singularem plane Sp. S. in-
lucis, qui guttas illas sanguineas, ex quibus Christus homo for-
mandus erat, in virgine segregavit & venenum peccati absterse,
easdemque adeo sanctificavit, & purificavit ante, quam inde
formaretur.

Virtus divina puellam

Sincero afflatu per viscera castam arit.

Præclare scriptum est a *Fulgentio*: *Natus est Christus non sic ex
peccatoribus peccator, sicut ex hominibus homo, sed natus est homo,
susceptus a Deo sine ullo peccato, ut peccatores homines reconciliaret
Deo.* Opera præteritum me facturum esse arbitror, si quid ea de re
senferit *Lutherus* noster, hic aperiam, & verba ejus, utut paulo
prolixiora, accurata tamen atque perspicua adscribam: *Dispu-
tant Doctores Scholastici, utrum natus sit ex carne peccatrice, an
vero munda? An servaverit Deus a condito mundo aliquam puram
guttulam carnis, ex qua Christus nasceretur? Respondeo ergo Chri-
stum vere natum esse ex vera & naturali carne & sanguine huma-
no, qui corruptus fuit originali peccato in Adam, sed sic, ut posset sa-
nari. Sicut nos credimus & speramus, qui sumus circumdari carne
peccati, futurum, ut in die redemptionis nostræ ea purgetur, & se-
paretur ab omnibus infirmitatibus, morte & ignominia, sunt enim
peccatum & mors mala separabilia. Itaque cum ventum fuit ad
virginem, vel guttam illam sanguinis virginis, impletum est, quod
dixit angelus: Spiritus S. veniet super te, & obumbrabit tibi. Non
quidem natus est Messias virtute carnis & sanguinis, sicut *Jo. 1. di-
citur: non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri &c.* Sed tamen
ex mas-*

ex massa carnis, & ex isto sanguine corrupto voluit nasci. In illo autem puncto conceptionis virginis Sp. S. purgavit & sanctificavit massam peccati, & exterisit venenum diaboli & mortis, quod est peccatum. Et mansit mors in ea carne, propter nos tamen fermentum peccati expurgatum est, & facta est purissima caro per Sp. S. purificata, & unita cum divina natura in una persona. Est igitur vere natura humana non alia, quam in nobis. Et Christus est filius Adæ, & de semine & carne ejus, sed ut dictum est Spiritus S. obumbrante, operante & purgante, ut apta esset ad hanc conceptionem innocentissimam, & mundam ac sanctam nativitatem, qua nos purgaremur & liberaremur. Hæc ille Comm. in Gen. XXXIX.

§. XI. Olim sanctum dicebatur, quod a profano usu separatum, Deo consecrabatur, verbum enim $\omega\rho\eta$ in Piel separandi, & ad certum aliquem usum destinandi significatu accipi solet. Atque eo etiam nomine Pontifex N. T. Sanctus dici meretur, cum Patri cœlesti victima fuerit consecrata. Perplacet elegans Theodoretæ observatio, cum $\alpha\gamma\iota\omicron\upsilon\upsilon$ dicit, quasi $\alpha\gamma\iota\omicron\upsilon\upsilon$, quod nihil terrenum habet. Hæc optime ad Christum referas. Quid enim? $\epsilon\upsilon\eta\lambda\omicron\tau\epsilon\rho\upsilon\tau\omega\omicron\upsilon\ \epsilon\pi\alpha\gamma\omega\upsilon\omega\upsilon\ \gamma\epsilon\nu\omicron\mu\epsilon\iota$ excelsior cœlis factus. Si quæras, quandonam Pontifex N. T. officium sacrum fuerit auspicatus, ex Socinianis audias licet, Christum non fuisse Pontificem, cum in his terris versaretur, sed in cœlis demum factum, & morte sua paulatim ad munus publicum se præparasse. Atque hi fallendi præsidium in verbis Apostoli quærun, ubi excelsiorem cœlis factum commemorat, quæ pervertunt plane & incongrue interpretantur. Quod si enim exinde hoc confici licet, tum demum factum esse Pontificem, cum sublimior cœlis factus, pari ratione colligas, eundem etiam sanctum & impollutum non fuisse ante, quam sublimior cœlis fieret. Ex scripturis sane novimus Servatorem nostrum primo conceptionis momento, ad sacerdotale pariter munus inunctum, consecratumque fuisse. Pauli verba convenienter explicari debent, utpote quæ infinitam Servatoris majestatem innuunt, quam is per unio-

unionem personalem est adeptus, atque illi phrasi respondente quam sub epistolæ initium adhibuit Paulus, ubi præstantior angelis factus dicebatur, hos enim cœli nomine venire, ex *Job*, XV, 15. intelligere licet. Inprimis ad summam Servatoris sanctitatem hic respici, cum quæ si ipsi cœli conferantur, immundi illi sint ac imperfecti, non ex vano auguror, eo maxime, quod coherentia textus, quæ in explicanda scriptura diviniore negligi non debet, hanc interpretationem sudeat plane atque injungat. Persequitur enim institutum Apostolus, & singularem Pontificis N. T. sanctitatem, a non necessitate, ut ita loquar, pro peccatis propriis offerendi demonstrat.

§. XII. Pergit: *ὅς ἐκ ἰχθῆος καὶ ἡμῶν*, & quæ consequuntur, *θυσία* oblationem quamcunque complectitur, *θύων* enim, unde originem ducit, proprie fruges Deo offerre designat, antiquissimos enim homines ignorasse cruenta sacrificia, & hostiarum loco vel folia, vel glandes, quibus ipsi adhuc vescerantur, vel *ψαῖα* h. e. fractas fruges obtulisse eruditi observant. Neminem reperias, qui vocabulum hoc ab Homero mactandi significatu adhibitum fuisse animadvertit, quamvis hæc vocis significatio apud scriptores alios per vetustos, satis sit *obvia*. LXX. hoc nomine tum Hebræorum *זבח*, quod idem est ac oblatio pecudum, tum *מנחה* quod plerumque de oblatione frugum terræ usurpatur, extulerunt. Latinis *hostia* dicitur, vel quod post cæsos hostes immolaretur, vel quod, ut *Servius* vult, Dii per eam hostientur, i. e. æqui ac propitii reddantur, *hostire* enim antiquo vocabulo apud *Plautum* pro *æquare* legas. lisdem quoque *victima* audit, vel quod *victima* a victoribus immolaretur, unde *Ovid*:

Victima, quæ cecidit dextra victrice, vocatur.

Vel quod vincirent eam & ligarent. *Judæi* pariter sua ligabant sacrificia, quod ex *Ps.* CXIX. 22. colligo: *Ligate sacrificium festi funibus usque ad cornua altaris.* Quem locum *Jarchi* ita interpretatur: *Alligate sacrificium festi lectis vestris, donec offeratur ad cornua altaris, Kimchis* vero sic explicat: *Afferre agnum ligatum funi-*

funibus, donec offeratis ad cornua altaris, ut coram Domino offeratur. Constat enim sacrificia angulis altaris, pyramidum instar exstructis, qui cornua vocabantur, non fuisse alligata, cum viva ascendere altare non debuerint, ut ad cornua pervenirent. Sigillatim Judæi agnos Paschales lectis suis alligare solebant, ne fierent immundi, aut aliquo vitio commacularentur. De cetero patet, ex quo Deus Optimus Maximus cum primis hominibus in peccatum pro lapsis redintegravit fedus una de sacrificiis præcepisse, quibus de futuro Messiae sacrificio semel in cruce peragendo admonerentur. Prouti is postea peculiare sacrificandi ritus in lege instituit, quos recenset Leviticus, quem Judæi propterea הקרבנות legem oblationum vocant. Neque enim existimes sacrificandi morem ex ingenio humano confectum fuisse, siquidem rationi inconueniens videtur, ea ratione Divinum Numen reddi posse propitium, quod ipse etiam Plato agnovit ac palam fassus est. Id Pontificiis cogitandum erat, qui secus sentiunt, & ut fictum Missæ sacrificium firment, sacrificiorum cultum ex rectæ naturæ inclinatione proficisci, eaque compulsos tum Patriarchas tum gentiles sacrificasse affirmant. Ita enim Bellarminus lib. de Missa cap. 20. *Omnis fere religio, seu vera seu falsa omni loco & tempore, semper ad cultum Dei sacrificia adhibuit. Hinc enim colligitur id prodire ex lumine & instinctu naturæ, & esse primum quoddam principium a Deo nobis ingentum. Et Jacobus Bolducius Monachus Capucinus id sibi asserendum sumisit, Adamum primum hominem panem subcinericium, quem Hebræi עין vocant, Deo obtulisse, ac peculiarem Tractatum de Oggio Christiano conscripsit. Sed dudum obtinuerunt Nostri sacrificiorum ritum divinitus institutum ab Israelitis ad gentes migrasse, Ethnici enim & quæ a vera Ecclesia desciverunt (loquor verbis B. Dorschei summi Theologi in Mysaria Missa 1. §. 12.) imitatione eorum, quæ a Patriarchis ad venerationem supremi Numinis instituta viderunt, ad suas sacrificiorum processerunt ceremonias, tum quia omnes e Noacho orti, tum quia ex Pa-*

ERAT-

triarcharum vel peregrinatione, vel conversatione, vel celebritate
id hauserunt, tum quia fama templi, & Religionis in gente Israeli-
tica instituta, ad orbis etiam fluxit incolas. Hinc vestigia etiam
non obscura cultus Mosaici, emicant in illis, licet myriadibus super-
stitionum.

§. XIII. Illuc nunc pergo, quo me singularis plane cultus divi-
ni mentio abduxit. Igitur sacrificia V. T. expiabant crimina,
quod scriptura divinius aperte satis confirmat. Lev. XVII. 11. *A-*
nima carnis est in sanguine, & ego dedi illum vobis, ut super altare
in eo expietis pro animabus vestris, & sanguis pro anime piaculo
fit. Hinc etiam Expiationis dies nomen acceperat, quod sacrifici-
cia expiatoria publica pro Sacerdote S. & toto populo immola-
rentur. Equidem sacrificia non in se hæc efficiebant, sed vi me-
riti Christi, quem eminus repræsentabant. Quare etiam a sa-
crificantibus præter serium de admisis peccatis dolorem fides
quoque reqvirebatur, qua certo crederent, sacrificiis his intuitu
Messiæ olim in cruce immolandi perbenigne sibi a Deo peccata
condonari. Cum autem Pontifices V. T. æque peccatis inqvi-
nati essent ac homines reliqui, iidem necesse habebant prius
pro peccatis propriis, tum vero pro peccatis populi immolare
hostias. Quænam autem illæ fuerint, dubium multis. Cum sa-
cra expiationis, quorum paulo ante memini, solenni ritu pera-
gerentur, & Sacerdoti S. prius necesse erat pro se & dome sua
juvencum offerre, tum & duos hircos ab universo cœtu sumere,
atque sortes ליהרהר & לעזאזל in urnam conijcere, atque hircum
alterum, in quem fors ליהרהר ceciderat pro populi peccatis offer-
re, alterum vero, ex quo iniquitates cunctas in eum transfulerat,
per virum huic muneri aptum in desertum emittere, ut, quo-
cunque veller, abiret licere Lev. XVI. Atque ad hæc sacrificia A-
postolum hic respicere, sunt qui existimant. Enim vero cum
hæc semel tantum quolibet anno fuerint peracta, non vero sin-
gulis diebus, iis assentiri non possum. Alii censent, indicari hic
juge sacrificium pro populo singulis diebus oblatum, cujus
C 2 mentio

mentio fit *Exod. XXIX. 38. seq.* Hi vero necesse habebunt asserere sacrificium jure primo pro expiando peccato Sacerdotis S. deinde pro expiando peccato populi fuisse oblatum. Existimaverim vero de diversis oblationibus verba Pauli accipienda esse, videlicet de munere & sacrificio quotidiano, quorum illud sumptibus propriis comparatum Sacerdotis S. hoc vero ex fisco publico patum populi expiabat crimina. Et munus quidem Sacerdotis S. de quo legas licet *Lev. VI. 20. seq.* ex decima Ephæ similæ confectum erat, quam in duas dividebat partes, ac ex qualibet parte formabat placentas, sex, adeoque ex decima integra placentas duodecim, quas cum oleo in sartagine tostas, unde etiam Sartagine Sacerdotis S. vocabantur, quotidie offerebat, ut populum Hebræum in duodecim tribus divisum expiaret. Qui recogitabunt; Apostolum hæc ad Hebræos conscripsisse, quibus gentis suæ ritus cogniti penitus perspectique erant non admirabuntur, me de oblationibus diversis verba ipsius interpretari. Hæ enim fiebant κατ' ἡμέραν i. e. quotidie, neque est quod cum *Grotio*, illud per sepius explicemus, & a proprietate literæ temere & præter necessitatem recedamus.

§. XIV. Quid v. Pontifex. N. T. τὸ τοῦ ἱεροῦσεν ἐφάπαξ ἐαυτὸν ἀνεβήνας. Geminum est Pontificis V. T. munus, deprecari pro populo, & offerre victimam. Utrumque Pontifex N. T. omnium solennissime peregit. Ab omni æternitate pro hominibus vota fecit, etsi vigore satisfactionis suæ in carne assumpta aliquando præstandæ, atque cum fine mundi interpellandi finem faciet, minimum pro salute hominum impetranda, cujus fideles electique statim post discesum ex hac vita percipiunt fructum, de quo cautionis sacræ verba: am *Jüngsten Bericht mein Fürsprecher sey*, interpretari decet. Nam post diem novissimum pii plene perfecteque beati erunt, adeoque intercessionis Christi ad consequendam quidem salutem non amplius indigi, impii vero æternis condemnationis vinculis adstricti nullius intercessionis capaces, quippe quæ jam ante deliit quoad singulos, quando
unus.

unusquisque eorum in impenitentia ex hac vita decessit *Hebr. VII. 25.* Oblationem presenti loco adstruit Apostolus, & eam plene copioseque deducit.

§. XV. Victima Sacerdos ipse est, qui se Deo immolavit. Obtulit animam & exquisitissimos in ea perpeffus est dolores, quod testantur satis, tum incredibilis illa animæ perturbatio, quam in horto ad radices montis oliveti sito perpeffus, ubi anima ipsius ad mortem i. e. lethaliter tristis erat *Mattb. XXVI. 38.* tum ineffabilis illa derelictio, de qua jam in cruce pendens lamentabili voce conqueffus *Mattb. XXVII. 46.* cum sensus interioris gratiæ cœlestis ex inhabitante divinitate alioqui redundare solita ipsi subtractus, ac consecuti intensissimi inferni dolores, tanti quidem, quantos nullus unquam damnatorum hominum perpeti poterit. Obtulit sanguinem pretiosissimum, & primitias, quidem ejus octavo, statim a nativitate die *Luc. II. 21.* obtulit lacrymas ac clamorem magnum in arca crucis *Hebr. V. 7.* Obtulit aquam ex perfosso ejus latere large profluentem *Joh. XIX. 34.* Obtulit totam carnem i. e. se ipsum anima & corpore constantem *1. Petr. II. 24.* Neque vero divina summi sacerdotis natura hic excludenda est: quæ licet per se victima fieri i. e. perpeti & mori non posset, tamen, quia per unionem personalem i. e. arctissimam particeps facta est humanæ naturæ, ut Deus homo sit: recte affirmamus cum scriptura; totum *θεῖον ὄντων* se dedisse victimam pro nobis: nam *Deus sanguine suo redemit Ecclesiam Act. XX. 28.* *Dominus gloria crucifixus est 1. Cor. II. 8. auctor vitæ interfectus est Act. III. 15.* Itaque Christus homo se obtulit, quod divina ejusdem natura sibi appropriavit, & simul victimæ infinitum valorem pondus & efficaciam addidit, adeo, ut quælibet Christi natura egerit cum communicatione alterius, quod cujusque proprium est. Id Apostolus innuit vocabulo *ἱανθῆς*, quod suppositum denotat, adeoque hic Christum *θεῖον ὄντων*. Ita fidelissimus Sacerdos animam suam posuit a semet ipso *Jo. X. 18.* & sponte Reip. Christianæ victima factus, non equidem se ipsum interficiendo,

ciendo, quemadmodum in V. T. Sacerdotes occidere victimam, mactare & præparare eam solebant, quod naturalis amor non permittebat, *nemo enim carnem suam odio habet, sed nutrit eam ac fovet* Epb. V, 29. sed se ipsum per Judæos crucifixum & occisum victimam offerendo Deo, & justis Dei servi instar patri cælesti usque ad mortem obedientem præstando. *Phil. 11, 8.* Quod dudum prænuñciaverat *Pf. XL. 7. Aures perforasti mihi.* Quia loquendi formula perfectissima Patri obedientia a Filio incarnato præstita indicatur, & respicitur ad morem in Politia Jadicæ receptum, quem Domini cum servis de diuturniore tempore servitii paciscentes observabant. Si sex anni servitutis essent finiti, adducebat illum Dominus ad Synedrium trium personarum, & iis referebat, quod nollet liberi fieri, & ex domo heri sui exire, postea collocabat illum ad januam, vel ad postem, sive esset janua ædium propriarum, sive aliarum, auremque dextram ea parte, quæ erat firmior, subula metallica perforabat, in signum perpetuæ servitutis. Hæc consuetudo apud Græcos locum non habebat, quippe qui servos in fronte signabant, idque non pœnæ causa, ut apud Romanos, sed ut eorum domini noscerentur, quorum nomina faciei impressa gerebant. Unde LXX. verba generatim reddiderunt: *σῶμα κατηήλωσεν* Corpus meum disposuisti, i.e. certa ratione affecisti & notasti quam translationem retinet Apostolus *Hebr. X. 5.* Gentiles in victimis sui requirebant, ut sponte sua, nec reluctantes mactarentur, & ducebant eas, non trahebant ad aram. Imo cum victimæ jam ad aras solenni ritu adductæ essent, explorabant, adstrarentne libenter, sin minus, removebantur ab aris, quia Diis suis eas haud gratas acceptasque existimarent. Unde *Seneca in Oedipo v. 1334. seqq.*

- - Huc propere admove,

Et sparge salsa colla taurorum mola.

Placidone vultu sacra, & ad motas manus

Patiuntur?

Et *Florus lib. IV. cap. II.* Nunquam imminenti ruina manifestiora

pra-

prodigia, fuga victimarum, cetera. Namque persuasum habebant, coacta Diis placere, & cuiquam prodesse non posse. Idem in sanctissima Christi hostia obtinet, qui nihil reluctatus tradidit semet ipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis Ep. V. 2. Voluntas tua, o Pater, (dixit) ab aeterno erat, ut genus humanum in peccata prolapsum non sacrificiis tibi expiaretur. iustitiaque & majestati tuae laesa per ea satisfaceret; sed ut tantum essent typus mei, tanquam veri & unici pro totius mundi peccatis sacrificii. Hinc quoniam ipse poscor, ut, qui dederam consilium feram etiam auxilium, assumt aqve humana natura profunde exinanitus, tibi tanquam servus fidelissimus obediens fiam usque ad mortem crucis; ex! adsum. Ecce venio, arduum redemptionis humani generis opus sponte suscepturus, voluntatemque tuam observaturus & completurus, quemadmodum Frischmuthus Pf. XL. 7. verba interpretatur.

§. XVI. Oblationem vocabulo perquam significante innuit Apostolus videlicet *ἀναφέρειν* quod proprie sursum ferre significat Luc. XXIV, 15. atque in hac epistola perinde ut 1. Petr. II, 5. pro offerre adhibetur. Respicitur enim ad sacrificandi ritum, quo victimæ in aram, ceu locum superiorem attollebantur. Socinus equeidem, ut vim loci 1. Petr. II. 5. enervet, *ἀναφέρειν* idem esse ac auferre asserit, sed contra naturam usumque vocis: neque enim particula *ἀνα* eam patitur interpretationem, nec quisquam Græcus scriptor ita voce ea usus est, quod Philologi observant. Pie & accurate satis mentem Apostoli explicat Flacius in Clav. Script. Part. I. p. 902. cum locum 1. Petr. 24. ita interpretatur: *Puto alena esse quandam hypotyposin, quasi Christus pingeretur levans, trahens aut sublevans in crucem peccata nostra, veluti si carnifex gestet in tergoreum suspendendum, ac cum eo in patibulum ascendat, ut ibi eum suspendat: sic & Christus dicitur peccata nostra in crucem sublevasse, ac ibi ea crucifixisse; idque in corpore aut super corpus suum, cui ea Pater per imputationem alligaverat seu illum quasi latronem jugulandum & perdendum humeris ejus imposuerat.*

Sic

Sic erit vicina hac locutio illi Paulina, quod Christus chirographum nostrum cruci affixerit. Sic igitur Dominus moriendo mortem & peccatum supplicio extremo affecit, ac veluti crucifixit. Cum impii Christum in crucem exaltarunt, sublevarunt aut affixerunt tum ille, ipsis non cernentibus, alios quosdam; sceleratissimos reos patibulo affixit, nempe peccatum, aut injustitiam, diabolus, mortem, infernum, veterem Adamum & mundum: sicque factus est morti mors, inferno pestis. Hæc ille. Gentiles cum pervalissimum sibi haberent, divinum Numen hominum peccatis ad iram Provocari, atque inde tot calamitates publicas & quæ ac privatas oriri, eade hominum, quod horrendum dictu, Deum reddi posse propitium existimabant, & pro vitâ hominis, nisi vitâ hominis redderetur, non posse Deorum immortalium Numen placari, quod de Gallis pronunciat *Casar. lib. VI. de Bell. Gall.* Cœlestis veritas est hominem, qui simul Deus est, sanguine suo proprio placasse Deum, quam gentes in injustitia derinuerunt, fortasse quia audierant, quendam humanam hostiam placaturam esse Deum toti generi humano, quæ verba sunt, *F. C. p. 255.*

§. XVII. Ex dictis constare puto, pro quibus Pontifex N. T. se ipsum obtulerit Non sane pro se ipso, quando quidem is omnis labis expers oblatione non indigebat, quæ crimina expiaret. Neque pro Angelis sive bonis sive malis. Boni enim in ea, quæ a Deo conditi erant, sanctitate permanserunt, & ita jam in bonitate confirmati sunt, ut in peccatum prolabi non possint, quippe *διὰ τὸ εὐαγγέλιον faciem Dei intuentur Matth. XIX. 10.* quid? quod Angeli semet ipsos ab hoc mediatore excludunt, vobis dicunt non nobis, *Salvator natus est Luc. II. 11.* & Christus mediator Dei & hominum, non angelorum dicitur *1. Tim. II. 5.* Nondum est, ut cum nonnullis existimemus, Christum oblatione sua illis salutem perpetuam acquisivisse, cum de eo scriptura nihil noverit. Mali autem angeli, licet inquinati sint peccatis, nulla tamen pro peccatis victima ad illos spectat, cum omni spe salutis exclusi & catenis æternis ligati in iudicium asserventur *Jud. v. 6.* Cur illis

atque

æque ac hominibus non fuerit victima pro peccatis destinata, curiosius quam par est, inquirere non decet. Nec denique pro creaturis omnibus sese obtulit, ut quidam absurde satis arbitrantur. Qua opinione abrepti *Franciscus Monachus, Antonius & Beda* avibus, lapidibus & piscibus Evangelium annunciasse leguntur, male insuper intellecto loco *Marc. XVI. 15.* ubi per creaturam omnem homines intelliguntur, maxime gentiles, quos ex more loquendi Iudæis recepto hoc formula denotari *Cl. Lightfootus* observat. Quid multis? *omnis pontifex ex hominibus assumtus pro hominibus constituitur Hebr. V. 1.* Homines sunt in universum omnes, pro quibus Christus se ipsum obtulit, quod supra *v. 26.* voce *ἡμῶν* indicavit Apostolus. Sunt ex Reformatis, qui Christum non pro omnibus omnino hominibus, sed pro electis tantum se obtulisse affirmant. Enim vero pro peccatoribus Christus se obtulit, quos esse homines ad unum omnes satis constat. Imo si non pro omnibus se obtulit, quærenda erit ratio, cur tantum pro quibusdam, eaque vel indivina intentione, vel in immolata hostia quærenda erit. Jam autem constat, eundem esse erga omnes Dei affectum. *1. Tim. II. 4.* & hostiam infiniti valoris esse, nec sine insigni in servatorem blasphemia imperfectionis cuiusdam argui posse. Bene *Eusebius Cesar. lib. 1. cap. X.* *Inventum est magnū, magniq; estimandum pro redimendis Iudæis pariter & Græcis pretium, illud videlicet pro toto mundo piaculum, illud pro anima cunctorum hominum sacrificium, illa pro omni macula & peccato purissima hostia.* Quod & ipsi Reformati quidam fatentur, maxime Angeli, qui inter Propositiones in Synodo Dordracena hanc primo loco exhibuerunt: *Deus lapsi generis humani miseratus misit filium suum, qui se ipsum dedit pretium redemptionis pro totius mundi peccatis.* Quam quidem propositionem cum articulo Ecclesiæ Anglicanæ publica auctoritate A. M. D. LXII. constituto convenire, aperte fatentur: *Oblatio Christi semel facta perfecta est redemptio, propitiatio & satisfactio pro omnibus peccatis totius mundi, tum originalibus, tum actualibus.* Non ergo est, cur *Turretinus Syst. Theol. Part. II. p. 495.* doctrinam hanc ex Pelagii & Semipelagi-

D

mipela-

mipelagianorum scholis haustam esse contendat, ut quæ scripturis nititur. Paulus id haud obscure innuit, dum Christum *ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν τῆ λαῶ* obtulisse affirmat. *Grotius* hic a recta via deflectit, existimans, Christum quoque pro peccatis propriis se obtulisse, si vocabulum *ἀμαρτιῶν* de doloribus illis, qui solent peccatorum pœnæ esse, & quas Christus occasione etiam peccatorum humani generis toleravit, accipiantur. Sed ostensum satis a *B. Calovio*, eodem sensu peccata intelligenda, cum *ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν* quo accipiuntur, cum *ὑπὲρ τῆ λαῶ* obtulisse dicitur. Hominum crimina in universum omnia, quocumque illa veniant nomine, Christus perfectissime expiavit, ne ipsa quidem finali impœnitentia excepta, quæ peccatum illa est, & adhuc in hac vitæ existit, nondum clausa hominibus peccatoribus gratiæ divinæ janua. Quare etiam veteres magnum illum mortis Dominicæ diem den *Carfreitag* appellarunt, ab antiqua Germanorum voce *Kar*/ quæ olim satisfactionem pro culpa designasse, observant venaculæ nostræ periti. Operæ pretium erit, Lutheri verba huc transcribere: *Indem Christus ein Opfer ist für die Sünde der ganzen Welt/ist er nicht eine solche Person, die uns schuldig und ohne Sünde sey/ist nicht Gottes Sohn in der Herrlichkeit/sondern ein Sünder ist er/ eine kleine Zeit von Gott verlassen/der da trägt und auffm Halse liegen hat die Sünde S. Pauli/der ein Gotteslästerer/ Freveler gewesen ist/ S. Peters/ der Christum verleugnet hat; Item Davids, welcher ein Ehebrecher und Mörder war/ und machte/das der Name des Herren unter den Heyden verlästert ward. In Summa/ er ist die Person/ die an ihrem Leibe trägt/und auff sich geladen hat alle Sünde aller Menschen in der ganzen Welt/ die ie gewesen und noch sind/ und seyn werden. Nicht also/ daß er solche Sünde selbst gethan hätte/sondern daß er sie von uns/ die wir sie gethan halten/ auff seinen Leib genommen hat/ auff daß er dafür mit seinem eigenen Blute genug thäte. Christus enim, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum factus est, 2. Cor. V, 23. & maledictum Gal. III, 13. non in-*

inhæfive, ita enim sanctissimus in se vere improbus fuisset, quod & cogitare impium, neque putative, ea enim ratione nihil fuisset passus, sed imputative, quia ei universi humani generis peccata imputata erant, non secus ac si ipsius essent, quare etiam de iis veluti propriis conqueritur *Pf. XL. 13.* quorum poenas merito luit, & ita inter improbos est reputatus *Es. LIII. 15.* perinde ut sacrificia V. T. quoniam protabant peccata populi, immunda erant, adeo, ut tangentes quoque redderent immundos, quod ex hirco emisfario *Lev. XVI. 24.* & vacca rufa *Num. XIX. 17.* satis constat. Propterea Apostolus vocabulum *ἱερατής* adjungit, quod non unam tantum vicem designat, sed & summam perfectionem, & quod semel factum est, ita absolutum fuisse, ut repetere minime sit necesse, imo vero nefas. Sacerdotes V. T. iterum iterumque faciebant sacrificium, Pontifex N. T. uno sacrificio per fecit omnia.

§. XIX. Quorsum vero opus erat, tantos perpeti cruciatus, & Dei filium se ipsum pro peccatis mundi immolare? Nonne Deus pro absoluta, qua pollet, potestate, peccata impunita dimittere & condonare poterat, quamvis Christus non victima fieret, & peccata hominum sanguine suo expiaret? Affirmant quaestionem Sociniani, ac Deum in infligendis poenis ut rectorem se habere asserunt, qui pro arbitrio de jure suo cedere possit, atque aut punire peccatum, aut illud gratis condonare. Idem fere sentit *Gvilielmus Tovissus*, qui in libro de *Vindictis Grat. p. 24.* inter alia ita concludit: *Si Deus non possit peccata sine satisfactione remittere, tum id est, vel quia non potest per potentiam, vel quia non potest per justitiam, ac neutrum horum dici potest; Si non per potentiam suam absolutam, tum peccatum condonari sive non puniri est simpliciter impossibile. Ergo peccatum non puniri constat ex terminis contradictoriis. Oportet ergo, ut ostendatur contradictio, cum nulla appareat ex terminis formalibus, & contra manifestum sit, hominem non modo posse, sed & debere inimicis suis in ipsum peccantibus ignoscere: sed nec congrue dici potest, Deum hoc non facere posse per justitiam, posito quod hoc facere possit per potentiam.* Enim

vero dudum obtinuerunt Nostri, Deum non potuisse sine expiatione peccata dimittere impunita, sive iustitiam Dei spectes, quæ ei naturalis est, & ut merentibus præmia, ita delinquentibus quoque poenas decernit, sive potentiam ejus attendas, quæ iustitiam Dei respicit, utpote in Deo cum iustitia plane idem. Igitur omnino Dei naturæ repugnat, peccata impune dimittere, quippe qui *opus hominis reddit ei, & juxta vias singulorum restituit eis.* Joh. XXXIV, II. ut peccatores severitatem Dei experiantur. Rom. XI, 22. adeo ut ipsi quoque gentiles hanc Dei iustitiam cognoverint, videlicet peccatores morte dignos esse, Rom. I, 32. Attributa divina se invicem non tollunt, cum ab essentia realiter non differant, neque potentia Dei iustitiæ opponi debet, utpote cui maxime consentanea est. Ratio ab hominibus desumpta non procedit, siquidem non eadem hominum ac Dei conditio. Homines enim conservi sunt; Deus autem supremus Dominus est, qui in peccata animadvertit, non quia pars offensa, sed quia iudex est. Imo, si hoc ita esse, relinqueretur, Deum non tantum posse, sed & debere peccata dimittere impunita, quod ne quidem apud homines semper obtinet, quandoquidem Iudices peccata commissa condonare nequeunt, si munere suo recte perfungi velint. Quid multis? Totum negotium Apostolus unica voce conficit *ἰργασίας*, congruebat id & iustitiæ voluntati divinæ. Nam vocabulum hoc non externam speciem decoris h. l. denotat, ut 1. Cor. X, 22. sed quod ex Dei ordinatione & juxta voluntatem ejus fieri convenit, quemadmodum adhibetur *Hebr. I, 10.* Deus prout insigni erga homines effectu est, cum videret, eos aliquando in peccatum prolapsuros, filium humano generi ab omni æternitate decrevit, simul quoque, perspexit decere, ut filius etiam homo pius esset, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, cui nec necesse esse pro peccatis propriis offerre, quod natura sacerdotii N. T. non permittebat. Igitur id in tempore executus est, & pro sapientissimo liberrimæ suæ voluntatis arbitrio sanctissimum constituit Pontificem, qui simul victimia semetipsum pro peccatis po-

tis populi obtulit. Christus non sibi hunc honorem tribuit, ut fieret Pontifex, sed is, qui dixerat ei: Filius meus es tu *Hebr. V. 5.*

§. XIX. Erit jam, ut ex iis, quæ dixi, colligam, attamen potiora tantum, quæ sanctissimam fidem asserant solide, ac vitæ morumque sanctimoniam excitent, denique conscientiam interius, tranquillent. Inprimis Sociniani refellendi sunt, qui sacerdotium Christi mere figuratum esse affirmant, atque in eo consistere, quod hominum curam genere velit & gerat, atque hoc tantum a regno ejus differre, quod Christus quatenus Rex est, possit nostram curam gerere, quatenus vero Pontifex gerere etiam velit & gerat. At vero Christum Sacerdotem proprie dictum esse, quis dubitaret, cum eum diserte ita nominet Paulus, & munus, quod Sacerdotum proprium est, videlicet immolare hostiam, eidem tribuat. Tum male confunditur Regia & Sacerdotalis Christi dignitas. Is enim, quia Rex est, non tantum miseris auxilium ferre potest, sed & patris charitatem in Regis solio demonstrat, & suos, quos caros habet, veluti filios complectitur, & ut quisque maxime opis indiget, ita ei potissimum opitulatur. Igitur vere Pontifex est, imo *Magnus* non tantum ratione inferiorum Sacerdotum Judæorum, sed etiam ratione Summi Sacerdotis, ut & huic longe antefendus *Ebr. IV, 14.* Hunc juramento confirmavit Deus, quo firma fide id teneamus, quandoquidem nusquam in Scripturis legas, Patrem, cum filium Regem & Prophetam constitueret, jurasse, quippe quod creditu minus difficile est. Quare etiam Mediator appellatur, quatenus peccatores in gratiam restituit & hominum crimina expiavit. Etsi non negem, eo etiam sensu, quia vocabulum hoc internuncium inter duos denotat, eum Mediatorem vocari *Gal. III. 19.* nulla enim cogit necessitas Mosen hic intelligere, quem vulgo Mediatorem V. T. appellare solent. Vid. *Bebel. Disp. ad Hebr. XII, 24. §. 16.*

§. XX. Neque plane Pontificii dimittendi, qui maxime injurii sunt in perfectissimum Pontificis N. T. Sacrificium, quippe excogitarunt Missam, in qua Deo verum & proprium sacrificium

ficiū offeratur, quæ verba sunt Conc. Trid. sess. 22. can. 1. Et can. 3. anathemate feriunt eos, qui dixerint *Missæ sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii Christi semel in cruce peracti, non autem sacrificium propitiatorium.* Perinde ac si Christus non unico sacrificio offensas composuerit, & peccatores cum Deo reconciliari. Ulicus Sacerdos secundum ordinem Melchisedeci atque æternus, unicum fecit sacrificium, idque æterni ac infini valoris. Imo hoc maxime interest inter V. & N. T. quod illic plura extiterint sacrificia, hic vero non nisi unicum semel in ara crucis peractum minimeque iterandum. Et quænam propitiatio illa sine sanguinis effusione? *Hebr. IX. 22.* quænam expiatio tot vicibus repetenda? *Hebr. IX. 12.* Id quidem non negaverim, Patres quandoque, prouti multis magnisque elogiis sacram cœnam ornarunt, ita quoque *sacrificii* nomen ei tribuisse. Sed vocabulum hoc sensu congruo explicari debet, non de sacrificio aliquo externo, quod scriptura non novit, neque primitivæ Ecclesiæ auctoritate nititur, sed de commemoratione sacrificii Christi semel in cruce peracti, quod Patres volunt. Nam in S. Eucharistia Christus equeidem corpus & sanguinem suum nobis sub pane & vino offert percipienda, nos vero nihil offerimus, quod victimæ nomen mereatur. Temperare mihi non possum, quin firmandis iis, quæ modo disserui, sententiam *Chrysostomi*, apud quem in hoc argumento *θυσίας* vocabuli usus perfreqvens est, adscribam. *μία ἐστὶν ἡ θυσία. οὐκ ἄλλην θυσίαν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν αἰεὶ ποιῶμεν μᾶλλον δὲ ἀνάμνησιν ἐργαζόμεθα θυσίας.* *Unum est sacrificium. Non aliud sacrificium, sed idem semper offerimus: potius vero recordationem celebramus sacrificii Hom. XVII. in Epist. ad Hebr.* Accedit, quod, cum olim populus ad altare dona varia, panem, salem, & alia afferret, quibus tum reficerentur inopes, tum sacro munere fungentes decenti modo sustentarentur, huiusmodi oblatio sacrificium fuerit appellata, & quandoquidem ea ante S. Cœnæ celebrationem fiebat, hinc

evenit,

evenit, ut & ipsa Eucharistia sacrificium nuncuparetur. Quare neminem turbet, si quando a priscis Ecclesie Doctoribus *Iustino*, Martyris cognomine insigni, *Tertulliano*, *Origine*, aliis Sacrificii nomen Eucharistiae tributum legat, siquidem Patre eo significatu, quem modo recensui, vocabulum hoc acceperunt. *Maneat ergo hoc in causa* (cum F. C. loquor p. 255.) *quod sola mors Christi est vere propitiatorium sacrificium. Nam Levitica illa sacrificia propitiatoria tantum sic appellabantur, ad significandum futurum piaculum. Propterea similitudine quadam erant satisfactiones redimentes iustitiam legis, ne ex politia excluderentur isti, qui peccaverant. Debebant autem cessare post revelatum Evangelium. Et quia cessare in Evangelii revelatione debebant, non erant vere propitiationes, cum Evangelium ideo promissum sit, quod exhibeat propitiationem.*

§. XXI. Mittamus igitur Pontificiorum Missam, & quod nostri muneris sit, dispiciamus. A Christo sanctissimo Pontifice sanctimonie exemplum capiamus, & ejus vestigiis, quoad fieri potest, insistamus. Et si enim summam illam, quam Christus adeptus est, sanctitatem consequi non valeamus, opera tamen danda est sedulo, ut quoad vires nostrae permittunt, ei reddamur similes, & caveamus, ne scientes prudentesque peccatis nos contaminemus, pro quibus Christus victimam se obtulit patri caelesti. Eo Apostoli admonitio spectat: *Christus peccata nostra ipsemet sursum tulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitia videremus, 1. Petr. II. 24.* Similem in modum Noster colligit: *Si sanguis taurorum & hircorum & cinis iuventa aspersus inquinatos sanctificat ad carnis puritatem: quanto magis sanguis Christi, qui per spiritum aeternum se ipsum obtulit inculpatum Deo, emundabit conscientiam vestram a mortuis operibus ad colendum Deum vivum Hebr. IX. 23. 14.* Eo maxime, quod Pontifex noster fideles omnes sui honoris fecit participes, ac Sacerdotes sanctos eos constituit, qui offe-

offerant spirituales hostias gratas acceptasque Deo per C. I. 2. Petr. II. Apoc. I. 6. Quisque nostrum illud Augustini sibi dictum putet, *Noli extrinsecus querere, quod masles, habes in te, quod occidas, si superbiam rejecas, immolas vitulum, si iracundiam, arietem, si libidinem, hircum, si vagos & lubricos cogitationum volatus, columbam & turturem. In Ps. LI.*

§. XXII. Quod reliquum est, hoc fidei caput maximam afflictis animis affert consolationem. Quod probe perspexit Lutherus noster, quare cum ex ipso quereretur Cruciger, quodnam optimum esset in S. L. oraculum, hoc responsi dedit: *En dictum: Iuravit Dominus & non poenitebit eum: Tu es sacerdos in seculum secundum ordinem Melchisedeci Ps. CX. 4.* Simus criminibus commaculati, quibus transgressi legem divinam aeternas promeruimus poenas, en Pontificem N. T. Sanctissimum, qui nos Deo reconciliavit, ac sacrificio proprio semel in cruce peracto cuncta expiavit scelera, atque ut in gratiam a Deo reciperemur, effecit, factus propitiatio pro nostris & totius mundi peccatis. Neque nunc nos destituit aut desertos esse vult, sed vi meriti sui longe pretiosissimi ceu fidelis Pontifex pro nobis apud Patrem coelestem gravissime deprecatur.

*Huic sit laus, honor & gloria in
sempiterna secula Amen!*

Fr. Edm.

St. Maria

St. Michael

St. Johannes

St. Peter

St. Paulus

St. Agathe

St. Barbara

St. Ursula

St. Katherina

St. Margarethe

St. Elisabeth

St. Anna

St. Maria

St. Joseph

St. Martin

St. Nikolaus

St. Leonhard

St. Wendelin

St. Kilian

St. Exuperian

St. Severin

St. Corbinian

St. Ulrich

St. Afra

I, A

